

**ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΡΠΑΑΣΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΣΥΝΟΔΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΟΥΚΡΑΝΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ**

Δευτέρα, 18 Φεβρουαρίου 2019

Μακαριώτατε,
Πανιερώτατοι,
Θεοφιλέστατοι Άγιοι Άδελφοί,

Κατά τήν ταπεινή μου άποψη τό «*Έκκλησιαστικό Ούκρανικό Ζήτημα*», πέραν τών ιστορικοκανικών ζητημάτων έχει αναδείξει και ένα άλλο πιό βαθύ και ουσιαστικό ζήτημα, τό όποιο άπτεται αúτης ταύτης τής φύσεως και ύπάρξεως τής Έκκλησίας. Αναφέρομαι στήν εκκλησιολογική έκτροπή, πού αναπτύσσεται μέ ένα επικίνδυνο τρόπο, ό όποιος κινείται στά όρια μίας εκκλησιολογικής αίρεσης. Από μία λανθασμένη προσέγγιση τών θεμάτων τής Καθόλου Όρθοδόξου Έκκλησίας, ξεφύγαμε από τήν Θεολογία, Έκκλησιολογία, Ποιμαντική και έκτραπήκαμε σέ μία άκατάσχετη εκκλησιαστική πολιτική, ή όποία έδράζεται καθαρά πάνω σέ πολιτικοεθνικοοικονομικά συμφέροντα και ανθρώπινες σχέσεις.

Έπειδή έχουν αναφερθει όλα τά εκατέρωθεν ιστορικοκανονικά έπιχειρήματα και τό θέμα από αúτης τής άπόψεως θεωρώ ότι έχει εξαντληθει, θά επιθυμούσα νά αναλύσω λίγο περισσότερο τό ζήτημα εξ άπόψεως εκκλησιολογικής, καθότι πιστεύω ότι είναι και ή γενεσιουργός αίτία, ή μία εκ τών βασικών αιτιών τής κατάστασης, τήν όποία βιώνει ή Όρθόδοξος Έκκλησία σήμερα.

Η εκκλησιολογική αúτη έκτροπή διαφάνηκε πολύ ξεκάθαρα στίς Προσυνοδικές Συνδιασκέψεις γιά τήν προετοιμασία τής Αγίας και Μεγάλης Συνόδου και κορυφώθηκε μέ τήν πραγματοποίησή της τόν Ιούνιο του 2016. Μέσα από τίς Πανορθόδοξες αúτες Συνάξεις διαφάνηκε ότι οι κατά τόπους Όρθόδοξες Έκκλησίες σκέφτονταν και ενεργούσαν καθαρά μέ βάση τά έθνικά, προσωπικά και εν πολλοίς ιδιοτελή συμφέροντα και επιδιώξεις, μέ αποτέλεσμα οι Συνάξεις αúτες νά μετατρέπονται σέ ένα είδος «πάρε δώσε» γιά νά φθάσουμε στην επίπλαστη όμοφωνία, ώστε νά συγκληθει ή Αγία Σύνοδος, γιά νά μήν εκτεθοΰμε στον υπόλοιπο Χριστιανικό κόσμο και νά προβάλουμε προς τά έξω μία ένότητα, ή όποία όμως δέν θά θεμελιωνόταν «*στό έν σώμα και έν Πνεΰμα...εις Κύριος, μία πίστις, ένα βάπτισμα... αληθεύοντες δε έν αγάπη αúξήσωμεν εις αúτόν (τόν Θεάνθρωπον) τά πάντα, ός έστιν ή κεφαλή, ό Χριστός*».¹ Έτσι μέσα από τήν πρακτική τής εκκλησιαστικής πολιτικής και όχι τής Θεολογικής και Έκκλησιολογικής προσέγγισης τών θεμάτων, είχαμε έσωτερική διάσπαση μέ

¹ Έφεσ. δ',1-16

ἀποτέλεσμα νά ἐμφωλεύει ἡ δυναμική τῶν ἀποσχιστικῶν τάσεων, μέ καθαρά πνευματικές καί ἐκκλησιολογικές συνέπειες. Ἐπιτρέψτε μου νά σημειώσω ὅτι οἱ προσεγγίσεις, σχεδόν σέ ὅλα τά θέματα καί κυρίως στά πιά κρίσιμα, γίνονταν ἐξουσιαστικά καί ἐκφράζονταν περισσότερο ἰδιωτικές θέσεις παρά τό βίωμα τῆς Ἐκκλησίας. Φθάσαμε στό σημεῖο νά συζητοῦμε ἐπί μία ὀλόκληρη ἐβδομάδα γιά τό πῶς θά τίθενται οἱ ὑπογραφές τῶν Προκαθημένων ἐπί τοῦ Τόμου ἀνακηρύξεως μίας νέας αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας καί νά μήν μποροῦμε νά καταλήξουμε καί νά ὁμοφωνήσουμε ἐπί ἑνός τόσο κρίσιμου ἐκκλησιολογικοῦ ζητήματος. Ἀκόμα καί ἐπί τῆς οὐσίας τοῦ ζητήματος αὐτοῦ οἱ Ἐκκλησίες ἐτοποθετοῦντο ἔχοντας κατά νοῦν ὄχι τήν ἐνότητα καί τήν πληρότητα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῆς νέας Τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά τήν ἐξουσιαστική ἐπιβολή ἢ τήν ἀμφισβήτηση ἢ σχετικοποίηση τοῦ ρόλου τῆς μίας ἢ ἄλλης Τοπικῆς Ἐκκλησίας ἐπί τῆς τελικῆς ἀποφάσεως ἐγχωρίσεως ἢ μή τοῦ νέου αὐτοκεφάλου.

Μέσα ἀπό αὐτή τήν τακτική καί προσέγγιση τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἀναδείχθηκε ἕνα ζωτικότατο ἐκκλησιολογικό ζήτημα, τό ὁποῖο ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας κ.κ. Ἀναστάσιος χαρακτήρισε στήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο ὡς τήν μεγαλύτερη αἵρεση, ἡ ὁποία ὀνομάζεται ΕΓΩΚΕΝΤΡΙΣΜΟΣ. Δηλαδή, ἀντί νά σκεπτῶμαστε καί νά ἐνεργοῦμε Θεανθρωποκεντρικά, γιά καθαρά ποιμαντικά, θεολογικά καί ἄλλα ἐκκλησιαστικά θέματα, κινούμεστε ἐγωκεντρικά. Αὐτό ἀποτελεῖ μία ἐκκλησιολογική αἵρεση, ἡ ὁποία ἀναπόφευκτα ὀδηγεῖ στήν ἐκτροπή ἀπό τήν κανονική τάξη μέ κορυφαῖο ἀποτέλεσμα τό σχίσμα.

Τό γεγονός ὅτι κινούμεστε κατά ἕνα πολύ ἐπικίνδυνο τρόπο στά ὄρια τῆς ἐκκλησιολογικῆς αἵρεσης, αὐτό ἀποκαλύπτεται καί ἀπό τό πόσο εὐκολα διακόπτουμε τήν Εὐχαριστιακή Κοινωνία μεταξύ τῶν κατά τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.² Ἐάν ἡ φύση καί οὐσία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς πληρώματος τῶν πάντων, εἶναι ἡ μετοχή στήν Εὐχαριστιακή Κοινωνία, καί ἐμεῖς τόσο πρόχειρα καί βεβιασμένα καί ἐκκλησιολογικά ἀνεπίτρεπτα τήν διακόπτουμε ἐξουσιαστικῶς, τότε κάποιος διερωτᾶται πῶς θά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἐπικοινωνία. Ἄν ἀπορρίψουμε τήν Μυστηριακή Κοινωνία, ἡ ὁποία εἶναι «τό πλήρωμα τοῦ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου»,³ πού ὅπως λέγει καί ὁ Ἱερός Χρυσόστομος, «τό πλήρωμα τοῦ Χριστοῦ ἢ Ἐκκλησία. Καί γάρ πλήρωμα κεφαλῆς σῶμα, καί πλήρωμα σώματος κεφαλή. Ὅρα πόση τάξει κέχρηται Παῦλος, πῶς οὐδενός φείδεται ρήματος, ὥστε παραστῆσαι τοῦ Θεοῦ τήν δόξαν. Πλήρωμα, φησί· τουτέστιν, οἶον κεφαλή πληροῦται παρά τοῦ σώματος· διά γάρ πάντων

² πρβλ. διακοπή Εὐχαριστιακῆς Κοινωνίας μεταξύ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ἐπί Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου), μεταξύ Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιόχειας καί Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, μεταξύ Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καί Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

³ Ἐφεσ. α', 22-23

μερῶν τό σῶμα συνέστηκε, καί ἑνός ἐκάστου χρήζει... Διά πάντων οὖν πληροῦται τό σῶμα αὐτοῦ (τοῦ Θεανθρώπου). Τότε πληροῦται ἡ κεφαλή, τότε τέλειον σῶμα γίνεται καί αὔξει, ὅταν ὁμοῦ πάντες ὦμεν συνημμένοι καί συγκεκολλημένοι»⁴, τότε ἀναπόφευκτα θά καταφεύγουμε σέ ἕνα εἶδος ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς, ἀνθρώπινης καί μόνο ἐπίλυσης τῶν διαφορῶν. Ἔτσι φθάνουμε σέ ἕνα εἶδος «ἐκκλησιαστικοῦ μονοφυσιτισμοῦ». Δηλαδή, παραμερισμοῦ τῆς μίας φύσεως (Θεανθρώπινης) τῆς Ἐκκλησίας καί χρήσης τῆς ἄλλης φύσεως τῆς (ἀνθρώπινης). Αὐτό ὅμως ἐπιφέρει διάσπαση, διότι τά ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως, ἀδιαιρέτως, τά ὅποια ἔνωσε ὁ Χριστός καί βιώνουμε στήν Εὐχαριστιακή Σύναξη, ὡς τό ἕνα Σῶμα τοῦ Θεανθρώπου (Πανορθόδοξως) ἐμεῖς διά τῆς διακοπῆς τῆς Κοινωνίας (ὄχι γιά λόγους πίστεως, δόγματος, ἀλλά ἐξουσίας καί δικαιοδοσίας=ἐγωκεντρισμός) τά διασποῦμε καί μένουμε στά ἀνθρώπινα, χωρισμένοι ἀπό τά Θεανθρώπινα. Δέν μπορεῖ νά μᾶς διαφεύγει τό βίωμα, πού ἀποκαλύπτεται στήν Εὐχαριστιακή Σύναξη καί ὁμολογεῖται ὅτι ὁ Θεάνθρωπος εἶναι «ὁ προσφέρων, ὁ προσφερόμενος, ὁ προσδεχόμενος, ὁ διαδιδόμενος... καί τούς μετέχοντας ἀγιάζων». Πῶς ἐμεῖς μέ τόση πολλή εὐκολία, γιά λόγους κανονικῆς, ἱστορικῆς ἐρμηνείας καί ἀντίληψης ἀποφασίζουμε νά «δώσουμε ἐντολή» (μέσω τῆς διακοπῆς στή συμμετοχή τῆς Εὐχαριστιακῆς Κοινωνίας) στόν Προσφέροντα καί Προσφερόμενον καί Διαδιδόμενον νά μήν προσδέχεται τούς ἐν Χριστῷ Ἀδελφούς; Γι' αὐτό καί ἀνέφερα παρά πάνω καί τό τονίζω ὅτι κινούμεστε ἐπικίνδυνα στά ὄρια μίας ἐκκλησιολογικῆς αἵρεσης.

Τέλος, θά ἤθελα νά ἀναφερθῶ στήν ἐκούσια ἢ ἀκούσια προσπάθεια ἀμφισβήτησης ἢ σχετικοποίησης τοῦ Θεσμοῦ τοῦ Πρώτου στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, κάτι τό ὁποῖο ἔχει καθαρά ἐκκλησιολογικές συνέπειες. Βέβαια, ὁ Θεσμός τοῦ Πρώτου, εἴτε στίς κατά Τόπους Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, εἴτε σέ Πανορθόδοξο ἐπίπεδο δέν ἔχει τήν ἔννοια τῆς ἐξουσίας ἢ αὐθεντίας, ἀλλά εἶναι Πρῶτος μεταξύ ἴσων. Ὅμως, ἡ παρουσία τοῦ Θεσμοῦ πέραν τῆς διοικητικῆς σημασίας (συντονισμοῦ, προεδρίας, ἔκφρασης τοῦ Σώματος κλπ) στή δική μας Θεολογία ἔχει καί ἐκκλησιολογική σημασία καί ἔννοια. Τό λειτούργημα του, ὅπως καί τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων, ἐδράζεται πάνω στό Μυστήριό τῆς Κοινωνίας. Εἶναι ὁ Προεστῶς τῆς Εὐχαριστιακῆς Σύναξης τοῦ Καθόλου Σώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εἶναι ἕνα λειτούργημα πού ἐνεργεῖ στή συνάφεια τῆς Μυστηριακῆς Κοινωνίας ὅλων τῶν κατά Τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ὅπως στήν Τοπική Ἐκκλησία ὁ Προκαθήμενος δέν εἶναι ἀπλῶς ὁ Πρόεδρος τῆς, ἀλλά ἡ ὁ Προεξάρχων καί ἀναδεικνύων τήν Μυστηρικὴ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας μαζί μέ τούς συν-Ἐπισκόπους του, ὅποτε χωρίς τόν Πρῶτον δέν ἐκφράζεται αὐτή ἡ ἐνότητα, οὔτε χωρίς τούς ἄλλους Ἐπισκόπους (ἐννοεῖται μέ τό ποιμνιο ἐκάστου) ἐπιτυχάνεται ἡ κοινωνία. Τό ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καί στήν Πανορθόδοξη ἢ καλύτερα Καθολική Ἐκκλησία.

⁴ Ἰωάννου Χρυσοστόμου PG 62,26

Ὁ Πρῶτος μαζί μέ τούς Προκαθημένους τῶν Ἐκκλησιῶν βιώνουν τήν Μυστηριακή Κοινωνία, ὡς πλήρωμα καί βίωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι μέσα ἀπό τίς Τοπικές ἢ Οἰκουμενικές-Καθολικές Συνόδους ἐκφράζεται ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐν τοῖς Μυστηρίοις, ὡς βίωμα, καί μέσα ἀπό αὐτή τήν ἐνότητα ἐπιλύονται ὅλα τά ζητήματα καί διακηρύττεται ἐν ἀληθείᾳ καί ἀγάπῃ τό Μυστήριον τῆς Σωτηρίας μας: *«Μέγα τό τῆς εὐσεβείας Μυστήριον Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί»* καί διά τῆς θεωμένης σαρκός Του φθάνουμε στήν κοινωνία τῆς δόξας Αὐτοῦ.⁵ Μέ αὐτή τήν ἐννοια καθίσταται ἀναγκαῖος ἐκκλησιολογικά ὁ Θεσμός τοῦ Πρώτου, γι' αὐτό καί καθιερώθηκε ἀπό τήν ἀρχή τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας διά τῶν λεγομένων «Ἀποστολικῶν Κανόνων» καί ἀργότερα διά τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Μετά ἀπό τά πιό πάνω θά ἤθελα νά ὑποβάλω δύο εἰσηγήσεις σχετικά μέ τήν παρέμβαση τῆς Ἁγιοτάτης μας Ἐκκλησίας, στό λεγόμενο «Οὐκρανικό Ζήτημα».

1η. Πέραν τῶν ἀναφορῶν μας στά ἱστορικοκανονικά ζητήματα, τίς ἐκκλήσεις μας γιά ἐνότητα, τήν ἐκδήλωση πρόθεσης καί ἐτοιμότητας συμβολῆς στήν ἄρση τῆς δημιουργηθῆσας κατάστασης, νά ἐπισημάνουμε καί τόν κίνδυνο τῆς ἐκκλησιολογικῆς ἐκτροπῆς, πού ἐνδεχομένως νά ὀδηγήσει σέ μία ἐκκλησιολογική αἵρεση, ἡ ὁποία χωρίς νά τό ἀντιληφθοῦμε θά ριζώσει βαθειά στή ζωή τῆς καθόλου Ἐκκλησίας.

2η. Νά ἐπισημάνουμε τόν ἐκκλησιολογικό κίνδυνο, ὁ ὁποῖος ἐμφωλεύει νά ἐκδηλωθεῖ ἀπό τήν ἀμφισβήτηση καί σχετικοποίηση τοῦ Θεσμοῦ τοῦ Πρώτου, μέσα στήν Πανορθόδοξη Ἐκκλησία. Ἄλλο εἶναι οἱ ἐνδεχόμενοι λανθασμένοι χειρισμοί ἢ κακή διοίκηση τοῦ Θεσμοῦ καί ἄλλο ἡ διαφύλαξη τοῦ Ἀποστολικοπαραδότου Θεσμοῦ, πού ἡ Ἐκκλησία ἔδωσε στόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη, τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως καί Νέας (ἔχι δευτέρας) Ρώμης.

Πιστεύω ὅτι στήν ὅλη σκέψη μας θά πρέπει, σὺν τοῖς ἄλλοις, νά κυριαρχεῖ ἡ ἀγωνία, τήν ὁποία ἐξέφραζε ὁ Μέγας Βασίλειος πρὸς τόν Μέγα Ἀθανάσιο γιά τό Ἀντιοχειανό Σχίσμα (Δ' αἰῶνας, μετά τήν Πρώτη Οἰκουμενική Σύνοδο) γράφοντάς του ὅτι: *«...τούς μὲν οἰκονομῆσαι, τούς δέ καθησυχάσαι, ἀποδοῦναι δέ τήν ἰσχύν (Εὐχαριστιακή Κοινωνία, ἐνότητα) τῆς Ἐκκλησίας διά τῆς συμφωνίας»*.⁶ Ἀμήν.

⁵ Α' Τιμ. γ', 16. Ἰωάν. α', 14

⁶ Μ. Βασιλείου, *Ἀθανασίῳ Ἀλεξανδρείας* (περί τῶν ταραχῶν τῆς Ἐκκλησίας), PG32,422